

Film en boek over Verzetsgroep Westerkerk

Het Wijkmuseum Soesterkwartier gaat het dagboek van Rien van Gent verfilmen. Dat was een Amersfoortse verzetsman, die met zijn strijdmakkers opereerde vanuit de Westerkerk aan de Lingestraat/Dollardstraat. De Oudheidkundige Vereniging Flehite en De Utrechtse Schatkamer hebben financiële ondersteuning toegezegd.

door YVONNE TANKE

Het is nauwelijks bekend in Amersfoort dat de Westerkerk tijdens de oorlogsjaren het hoofdkwartier was van een landelijk erkende verzetsgroep. Nog minder bekend is het 'dagboek' dat kort na de oorlog over deze verzetsgroep tot stand kwam. Het is geen dagboek in strikte zin, maar een verslag van Rien van Gent en andere overlevenden van de groep over hun strijd tegen de Duitse bezetter. Roel Buitenhuis en Aad Kamsteeg van het Comité Westerkerk besloten het dagboek in de openbaarheid te brengen. 'Vooral omdat enkele leden nog in leven zijn en zelf over hun ervaringen kunnen vertellen. Wij willen hun verhaal vastleggen en doorgeven, met name ook aan de jonge generaties. Waarom deden ze het en wat zijn de lessen die we eruit kunnen trekken?'

De verzetsgroep Westerkerk: staand v.l.n.r. Pier Willemstein, Frits Toebes, Gerrit Olofsen, Kappenberg, Kees de Jong, Thijs Drupsteen, Chris Padding, Ab Dekker, gehurkt v.l.n.r. Rien van Gent, Leo Willemstein, Jaap de Jong, Gert Jan v.d. Brink, Tom Flotman, Niek Padding.



DVD EN BOEK

Het Wijkmuseum Soesterkwartier nam het idee over en vroeg met succes subsidie aan bij De Utrechtse Schatkamer voor de uitgave van een dvd en een bijbehorend boek. De Oudheidkundige Vereniging Flehite stelt een bedrag van 1000 euro ter beschikking en gaat het boek uitgeven onder de vlag van de Stichting Flehite Publicaties. 'Recente geschiedenis is een speerpunt van de OVF en daar hoort ook *oral history* bij. Beide elementen zijn aanwezig,' motiveert voorzitter Piet Jonkman de keuze om het project te ondersteunen.

Oud-journalist Aad Kamsteeg schrijft de tekst voor het

boek en het script voor de dvd. Zijn zoon, de cineast Dirk Kamsteeg, zorgt voor de verfilming. De film volgt Jaap de Jong, die zeventien was toen hij actief lid werd van de Verzetsgroep Westerkerk. In de film zoeken hij en andere betrokkenen historische plekken op en vertellen wat zich daar heeft afgespeeld. Verzetsstrijder Niek Padding en koerierster Gerrie Schuring-de Jong (de zus van Jaap) komen aan het woord. Kinderen van overleden verzetsstrijders vertellen wat zij van hun ouders over deze periode hebben gehoord. Ook is er contact geweest met Arie Kooiman, die op transport naar Duitsland is gezet. Overigens is er nog steeds behoefte aan nieuwe informatie die voor de film interessant kan zijn. Buitenhuis: 'Ik denk bijvoorbeeld aan nog aanwezige schuilkelders. We willen daarom graag in contact komen met mensen die herinneringen hebben aan deze tijd.'

ONDERDUIKADRESSEN

De verzetsgroep kwam voort uit de kiesvereniging Johannes Calvijn II, die in de Westerkerk bijeenkwam. De vereniging wilde de beginselen overeind houden van de Anti-Revolutionaire Partij, die door de Duitse bezetter was verboden. Overal in het land ontstonden zulke groepen en veelal ontwikkelden deze zich tot verzetsgroepen. Zo ook in het Soesterkwartier.



Rechts: Ter herinnering van de Verzetsgroep Westerkerk maakte kunstenaar Truus Wilders dit reliëf op de muur van gebouw Irene aan de Dollardstraat 58.

De verzetsgroep Westerkerk hield zich in de eerste oorlogsjaren in hoofdzaak bezig met het zoeken van onderduikadressen voor mensen die de Arbeidsdienst wilden ontlopen. Ook regelden ze voedsel voor de gevangenen in Kamp Amersfoort, via het Rode Kruis. Begin 1942 werd



de groep onderdeel van de Landelijke Organisatie Hulp aan Onderduikers (LO). Hierdoor kon zij gemakkelijker aan onderduikadressen, bonkaarten en persoonsbewijzen komen. Erg druk werd het toen in september 1944 de nationale spoorwegstaking begon. In allerijl moesten onder-

Boven: De Westerkerk en Irene. Pentekening door Jan Wilmlink, circa 1950 (*Archief Eemland*).

Links: Oud-verzetsstrijder Niek Padding bij het reliëf.



duikadressen worden gezocht voor tweeduizend spoorwegarbeiders en hun gezinnen, die voornamelijk in het Soesterkwartier woonden.

HOOFDKWARTIER

Aanvankelijk opereerde de verzetsgroep vanuit het advocatenkantoor van mr. H. Westera en mr. J. de Graaf in de Stationsstraat. Beide advocaten waren voor de groep actief. Westera was districtsleider van de LO en viel op 25 oktober 1943 in handen van de Duitse *Sicherheitsdienst*. Hoewel hij wist te ontkomen, werd voor de veiligheid het hoofdkwartier van de groep verplaatst naar de Westerkerk. Ook werd de districtsleider opgevolgd door koster Luit van der Weij. Jaap de Jong vertelt in de film over de wapens en het voedsel die in de kerk lagen opgeslagen. De koster had belangrijke documenten verborgen onder de preekstoel en op de zolder. Ook horen we over het verraad in juni 1944. De secretaresse van De Graaf raakte ongewenst zwanger van haar baas en besloot hem te verraden. Zo zou hij een paar maanden gevangen zitten en kon zij haar zwangerschap en de geboorte van haar

Yvonne Tanke is freelance historicus en oud-bestuurslid van de Oudheidkundige Vereniging Flehite.

kind voor hem geheim houden. Het liep echter anders. De Graaf werd afgevoerd naar Kamp Amersfoort en vond in december 1944 de dood in het concentratiekamp Neuengamme. Het verraad van de secretaresse leidde tot nóg een arrestatie. Koster Van der Weij werd gevangen gezet in Utrecht en daarna in verschillende concentratiekampen. Op 18 maart 1945 stierf hij van uitputting in Bremen-Farge, een buitenkamp van Neuen-gamme.

IRENE EN SPOORWEGEMPLACEMENT

Twee andere belangrijke locaties in de film zijn het spoorwegemplacement en evangelisatiegebouw Irene, dat naast de Westerkerk staat. In 1943 richtte de verzetsgroep een eigen knokploeg op, die schietoefeningen hield in de kelder onder het evangelisatiegebouw. De acties werden steeds gevaarlijker. De knokploeg legde springstof tegen de rails, om het goederenvervoer van de Duitsers tegen te gaan. Soms leidden de acties tot represaillemaatregelen. Zo ontstond er bij het opblazen van het hoofdseinhuis een vuurgevecht, waarbij drie Duitse soldaten sneuvelden. Uit wraak fusilleerden de Duitsers achttien gevangenen uit Kamp Amersfoort voor een huis aan de Barchman Wuytierslaan.

STEUN NODIG

De financiering van de film en het boek is nog niet helemaal rond. Wilt u dit project steunen en/of heeft u aanvullende informatie, neem dan contact op met Roel Buitenhuis, tel. 033 463 4346, of roel.buitenhuis@kpn-planet.nl of www.wijkmuseumsoesterkwartier.nl. De film wordt vertoond in de Westerkerk op de Nationale Dodenherdenking van 4 mei a.s., na afloop van de traditionele stille tocht in het Soesterkwartier. De film is ook op scholen te zien en wordt aangeboden aan de regionale omroepen.